

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX., kor., Üllői-ut 25. sz. (Köztelék).

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Vécsey-utca 5. sz.

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai Ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

Adatok halaspiacaink szervezéséhez.

(Folytatás.)

Pancsova város polgármestere azt jelentette, hogy a város fekvésénél fogva kiválóan alkalmas a haltermelésre. Élővizekben bővelkedik és ezek mentén bőven vannak nagykiterjedésű olyan területek, amelyek rendszeres mezőgazdasági használatra alkalmatlanok, annál inkább kihasználhatók volnának szonban haltermelésre, mert mi nehézségbe sem ütközik őket vízzel elárasztani és alkalmoszerűleg a vizet róluk leereszteni.

Az eszme már régen napirenden áll s maga a város is igyekezett a haltenyésztést minél szélesebb és a mainál okszerűbb alapokra fektetni. Útját állta azonban ennek a halászati jognak, mint tulajdonnak rendezetlensége s az a vita, mely e tekintetben a kincstár és a város között ma is fennáll. A kérdés akadálytalanul rendezhető s ezáltal megoldható lenne a halászat okszerű és intenzív hasznosításának kérdése, mi a városra nézve nemcsak közéleti szempontjából járna nagy haszonnal, de főleg azért, mert ily módon megint talpra lehetne állítani a lakosság amaz osztályát, amely nem régiben számottevő volt, ma azonban az áldatlan viszonyok folytán szemlátomást pusztul. Ez a halászok polgári osztálya.

A város halszükséglete I. r. élőanyagban 300—400 q, az olcsóbb fajta friss halakban pedig 400—500 q-ra tehető. Egyben hangsúlyozza, hogy kellő készlet és méltányos árak mellett ennek az anyagnak kétszerese is értékesíthető lenne. Közvetlen tapasztalataink nyomán a város ezen szükségleti kimutatását, amennyiben az évi szükségletre vonatkozna, csekélynek tartjuk, mert hiszen tudomásunk szerint *Pancsova* az egyetlen vidéki város, amely halforgalmának lebonyolítására külön halcsarnokot állított, ahol legalább 10—12 halkereskedő foglalkozik ezen árú közvetítésével. Azt hisszük 8—900 q-ra rugó forgalom miatt a városnak nem lett volna érdemes a jelzethez hasonló beruházást

tenni, de 10—12 kereskedő nem is bírna ily szerény üzletből megélni.

Egyébként a város jelentése szerint, a most említett kereskedők között biztosan akad olyan, aki készséggel vállalkozik a termelőktől a jelzethöz nagyobb mennyiségű halárút saját számlájára átvenni és készletben tartani. De sőt a város sem idegenkedik attól, hogy azt saját kezelésében oldja meg.

Úgy tudjuk, *Pancsován* már a legközelebbi napokban várják a miniszter szakközegét, mert az illetékes tényezők mind egyetértenek a megoldás sürgösségében.

Pécs sz. kir. város polgármestere a napról-napra fokozódó húsdragaságra való hivatkozással, rendkívüli jelentőséget tulajdonít közéleti szempontból a haltenyésztés fejlesztésének, valamint egy oly halgazdaságnak, mely a város határában létesítenék. A halszükséglete a városnak hozzávetőleg 35 mm. tok, kecsége és süllőfélékben, 180 mm. harcsa és pontyban, továbbá mintegy 300 q apró vegyes fajtákban. Hangsúlyozza a jelentés, hogy újabban a tengeri hal is némi keresletnek örvend. A piac szervezése, valamint a tőgazdaság létesítése azonban oly speciális feladat, amelyre nézve a szakértőtől várja a város a további részletek megállapítását.

Jóval nagyobb a halfogyasztás *Nagyváradon*, melyet a hivatalos jelentés mintegy 800 métermázsára becsül. Ezen aránylag nagy szükséglet különösen is indokoltá teszi a haltenyésztés meghonosítását, a mire néve a jelentés szerint az előfeltételek adva vannak. Nevezetesen a várost a Sebes-Körös folyó szeli, vízvezetékek is bír, de akadnak vállalkozók is, akik a termelőktől a halat átvenni s a tél tartamára raktáron tartani hajlandók. Ezekon kívül a Sebes-Körös árterében bőven akadnak olyan mélyfekvésű szikes legelők, amelyeket vízzel borítani s ennél fogva a városi mérnöki hivatalnak jelentése szerint halászatilag hasznosítani lehet. Eme területek a város közelébe esnek s így a halszállítás költségei is lényegesen redukálhatók lesznek. Szintén

szakértő kiküldését kéri a részletek megállapítása végett.

Kolozsvár város halszükségletét a város hatósága a mai fogyasztás alapján mintegy 300 q-ra becsüli, miből 170 q esik az értékeesebb és 130 q az olcsóbb fajta friss halakra. A szükséglet 26% a budapesti központi vásárcsarnokból, 30% Romániából, leginkább Galacz és Brailából, 44% pedig a Maros és Szamosból fődözik.

A szükséglet fennakadás nélkül kielégítették, s csupán mert a halak javarésze messziről jut Kolozsvárra, a halárak az egész éven át magasak. Emiatt nagyon is kívánatos tehát, hogy a város határában tógazdaság létesüljön. Erre nézve a Várostója nevű 150 holdnyi legelő látszik alkalmasnak, mi azonban előreláthatólag a lakosság egy részénél ellenzésre fog majd találni részint vízjogi, részint marhatenyésztés szempontjából. A fönnforgó részletek tisztázása végett szakértő kiküldése szükséges.

Hódmezővásárhely tanácsa nem tesz említést halszükségletéről, nyilván tévedésből, mert tény, hogy a városban valamikor sok halat értékesítettek a tiszai fiserek. Ma is vannak lakói között olyanok, a kik mint nagybérlők jelentékeny halászterületeket bírnak s a kik zsákmányukat leginkább ezen város piacán hozzák forgalomba. Csupán arra utal a város, hogy tulajdonában van egy 26 kat. holdnyi lapos, az ú. n. Popér, melyet haltenyésztésre felhasználni lehetne, föltéve, hogy a városbeli ártézi kutak vizeinek fölöslegével táplálható lesz. A terület ma 1915 koronát jövedelmez a városnak. A hatóság szakértői szemlét kér a továbbiak megállapítására.

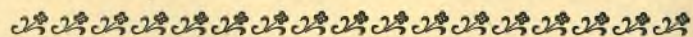
Győr város tanácsa feliratában azt jelenti, hogy a város, mint több víz között fekvő, több olyan területtel bír, mely haltermelésre alkalmas. Jelenti továbbá, hogy készséggel teszi magáévá az eszmét, mely szerint a lakosság halszükséglete közvetlenül ott termeltessék, ehhez azonban az összes körülmények alapján leendő további eljárás végett szakközeg kiküldését tartja szükségesnek. A fogyasztás mérvéről nem nyilatkozik a jelentés, mit azért sajnálunk, mert Győr, mint vízmenti város szintén azok közé tartozik, hol a halfogyasztás mindenha élénk volt s bizonyára az lesz jövőre is, ha sikerül a szükségletet méltányos ár ellenében fődözni.

Szolnok város polgármestere és tanácsa a város fölötti új tiszai átmetszés folytán keletkezett 14 km. hosszú mintegy 435 kat. holdnyi Holt-Tiszát tartja mesterséges haltenyésztésre alkalmasnak, egyrészt mert ármentesítve van, másrészt mert oly zilippel van a Tiszával kapcsolatban, a melyeknek fölhasználásával könnyű lesz a haltenyésztéssel kapcsolatos vízkérdést megoldani. E célra szakszerű utbaigazítást kér. Nem szól azonban piaci szükségletéről s annak mikénti kielégítéséről. Tudomásunk szerint ma is több halkereskedő van a városban, a kik a Tiszában elhelyezett rangos bárkákból árulják a halat, mint egyebütt olyan áron, a mely miatt csak kiváltságoltak élhetnek azzal. Nézetünk szerint méltányos árak mellett itt is lényegesen lehet a mai fogyasztást emelni.

Sopron város tanácsa szerint az ottani halaspiaczon jelenleg körülbelől 300 kg. élő ponty és csukát s körülbelől 50—100 kg. olcsóbb fajta friss halat értékesítenek hetenként. Azonban ennél jóval többet is lehetne értékesíteni, ha a hal olcsóbb lenne. Jelenleg az értékeesebb anyag kilóját 1.60 K és a silányabb fajtákat 50—70 fillérért mérik. A nagy árak leginkább az az oka, hogy a fiserek a közeli Bécsbe és Bécsújhelybe

szállítják zsákmányuk zömét. Sopron város, mint fertő-menti hely, elsősorban innen szerzi szükségletét. Böven van ott keszeg, kárász és csuka. Amde azok megélhetése nagyon is bizonytalan, mert nagy fagy esetén fenéig megfagy benne a víz, a mikor természetesen a halak is elpusztulnak. Ilyenkor messze vidékről kerül a hal a város piacára 2 K 40 f áron, a mit kevesen bírnak megszerezni s így nem is tekinthető közfogyasztási cikknek. Haltenyésztésre, melyet a város szempontjából közérdekűnek tart, a város tulajdonát képező Kistómalom melletti mintegy 30 holdnyi rétet vélik fölhasználhatónak. Ennek megvizsgálására s a szükséges útmutatás megadására szakközeg kiküldését kéri. (Folyt. köv.)

Nemo.

A hal, mint a népek polgárosulásának és hatalmának alapja.

III. A lazacz vándorlása.

A népvándorlások okai felől ma már tisztában vagyunk. Földéhség, nomád ösztönök, politikai elnyomás készítették az emberi fajokat régi lakóhelyeik elhagyására s új honalapításokra. Az állatok egyes fajainak költözködési hajlamait is megmagyarázza a természettudomány. Mikor a lemmingek csapatostól jönnek le Közép-Norvégiából és Svédországból az Atlanti-tenger és a Bothnia-öböl partjaira, úgy magyarázzák, hogy ez állatok túlszaporodása az oka időszaki vándorlásaiknak. Amerika régebbi idejében millió és millió mókus vette utját távol nyugatra. Audubon leírta ezeket a mókus-emigrációkat. Nyilvánvaló, hogy ugyanaz a kényszerűség és zsákmányolási vágy vezette ezeket az állatokat is, mely a hunnokot vagy a tatárokat szabadította rá a civilizált világra.

A rovarok vándorlását is hasonló okok fejtik meg. A sáskák, a colorado-bogarak töméntelen hordákban árasztanak el egyes vidékeket, hogy elpusztítsanak és fölegyenek mindent, a mi elpusztítható. Az éhség hajtja őket, a koplalástól való félelem. Nagyobb rejtély már a madarak költözködése. Nem mindig táplálékot keresnek, mert gyakran olyan tájakról jönnek, a hol rovarok, magvak bőségben található s kopár földrészek felé veszik utjokat, a tengeren és kontinensen át, a hol alig van mód táplálkozásukra. Csakhogy ezek legalább visszatérnek régi hazájukba az évszak változásával. Nem így a lazacz.

Ama millió és millió lazacz közül, mely a Csendes-tengert elhagyja, hogy az édesvizekbe tegye át lakását, egyetlenegy sem tér vissza soha a tengerbe. Pedig mily kétségbeesett elszántsággal folytatja vándorútját. Két öl mélységű vizeséseken ugrik át s meg nem áll addig, míg csak a víz annyira el nem sekélyesedik, hogy tovább úszni nem képes a folyón fölfelé vagy a míg csak áthághatlan akadályra nem bukkan, ott rakja le aztán ikráit.

S ez a hely lesz sírja is.

Hogy hol tölti a lazacz négy évi fejlődési korát a tengeren, az még kiderítetlen titok. Sokan azt hiszik, hogy a hal mindig ugyanazt a folyót keresi fel, melyben életét nyerte, s mesterségesen kiköltött fiatal lazaczokkal folytatott kísérletek meg is erősítették ezt az állítást. Tény az, hogy a folyóvizet felcserélve a tengerrel, onnan nem tér előbb vissza, míg csak végső

vándorútjára nem kel, hogy aztán millió számra valószínűs öngyilkossággal végezze pályáját. (?) Életének kétharmad részét tölti az oceánban, de fejlődése e fontos időszakáról majdnem semmit sem tudunk.

Látták őket nagy csapatokban Alaska partjain, halásztak rájuk paranzello hálókkal a Csendes-tengeren, az Arany-kapun kívül, fogták őket a monterey-i öbölnél, mely a tengernek nagy félkör alakú kanyarulata és a Juan de Fuca-szorosoknál — de mély vízi szokásai ismeretlenek előttünk.

Némelyek azonban, midőn az oceánból utolsó vándorútjukra kelnek, sérülések hegeit viselik magukon, gyakran több ilyen heg figyelhető meg fark-uszonyaik fölött, ferdén hátra és lefelé menőleg. Az Egyesült-Államok halászati bizottságának tagja, Rutter megjegyezte, hogy majd minden kisebb méretű nőstény támadás nyomait hordja magán. Sok lazac az angolna szívásának bélyegét is mutatja magán. A mély vizekből jövő lazacok ezen hegeinek, valamint gyomruk tartalmának tudományos vizsgálata most folyik. Talán ennek eredményei némi világot fognak vetni majd a lazac oceáni élete misztériumaiba.

Attól fogva, hogy a lazac tengeri életét folyami életével cseréli fel, egész önfeláldozó haláláig a folyam forrásainál — pályája már nyitott könyv előttünk. Tudjuk, hogy különös előszeretettel keresi fel a nagy folyamokat, a Sacramentót, Columbiát és Jukont. Az sem titok, hogy a tengertől fogva megtett útja majdnem hihetetlen távolságokat mutat. Nem tesz előtte különbséget, hogy hány száz vagy ezer mérföld távolságra esnek a folyó forrásai, a lazac elhatol odáig. Idaho államban, a Salmon vagy Lazac folyóban a vizek e fáradhatlan vándorai a Fűrészfog-hegyekig nyomulnak fel, a mi több mint ezer mérföld a Csendes-tengertől. Az alaskai vizek nagy lazacza pedig a Jukon folyó torkolatától Caribou-ig úszik el, a mi 2250 teljes mérföld.

Midőn a nyugati folyók torkolatát elérik, még erősek és jól tápláltak. De az egész hosszú vándorút alatt nem vesznek többé táplálékot magukhoz. Minden energiájukat, melyre a hosszú ut alatt s a vizesések átugrásánál kifejtett életműködésükhöz szükségök van, meggyűjtött erőtartalékukból merítik. S ez annyival esődálatosabb, mivel máskülönb a lazac, mint korábbi életszakából ismerjük, igen falánk hal.

És a mikor éhhalálra szánja el magát, teszi ezt oly körülmények között, a midőn az ehető csemegék valószínűs Eldorádója környezi: szunyogok, sáskák, legyek, levéltetvek, moszkító, méhek, hangyák, lepkék, musli-czák, giliszták, férgek milliói. A természetnek pazarul terített asztala.

Egy ideig azt hitték, hogy a lazac oly mélyen hatol fel a folyókba, hogy eltévelyedik, megretten és rettegésében pusztul el. De az Egyesült-Államok kormányának tudományos bizottsága megállapította, hogy a lazac halála körülményei talán még ennél is tragikusabbak, valószínűs öngyilkosságra vallanak.

Idahóban például egy kis folyó torkolata elé, melyről tudták, hogy számtalan lazac költözöhelye, hálót vontak. Konstatálták, hogy egyetlenegy sem kísérelte meg az oceánba visszajutni. Tehát nem az édesvíz a végzetes a lazacra nézve. Sokan az ifjú halak közül, mikor a vízpadás a folyókban veszélyessé teszi a vizeséseken való átkelést, visszamaradnak a téli áradásig. Nyilvánvaló tehát, hogy a lazac természete alkalmas úgy a tengerben, mint a folyóvizekben való tartózkodásra s hogy tehát a felnőtt lazac pusztulása más természeti törvényekre viendő vissza. Az is mutatja különben ezt, hogy a lazac némely fajai, mint a püpos lazac és az eb-lazac ivó-helyekül apró tavakra és öblökre lelnék néha, a melyek közvetlenül a tengerbe nyílnak, a hol tehát nincs mód a szárazföldre beljebb hatolni s a sósvízbe való visszatérés nem járna fáradsággal. S a lazac még sem változtatja meg szokását. Egytől-egyik odavész, sokszor a félig sós vízben. Pedig ezek a sósvízű öblök bővölködnek mindabban, a mire a lazacnak a tengerben léte alatt szüksége van, azaz nemcsak a rovarvilágnak a folyóvíz által oda sodort millióiiban, hanem a tenger mikroszkopikus lényeiben is, melyek máskülönb két-ségtelen táplálkozását képezik.

Minél behatóbban tanulmányozzuk a hálnak ezt a koplalás által előidézett önkéntes halálát, annál megfejtethetlenebb lesz az előttünk. Karluk-tava Kadiak-szigeten, Alaskában, alig van husz mérföldre a tengertől, a melylyel egy sekélyes vízmeder köti össze. Tapasztalt halászok sokáig vigyázták ezt a sekély vizet, várva a lazac visszatérését. De egyhangulag voltak kénytelenek konstatálni, hogy egyetlen lazac sem tért vissza a tengerbe.

Az Egyesült-Államok kormánya expedíciót szervezett e vizekbe s ez a Karluk tó partjait mérföldnyi kiterjedésben a nagy lazac csontjaival találta behintve, mely idejött bevégezni életét. „Nincs kétség benne, e szavakkal fejezi be a hivatalos küldöttség szakértői jelentését, hogy az *Oncorhynchus* faj minden lazacza az ivás után rövid időre elpusztul.“

Tudjuk, hogy a méhek is csak pár hónapig élnek. A tisztavirágnak egy nyári éj néhány órájára terjed élete. De ezek mulékony teremtesek. Ellenben a lazac gyors és törhetlen úszóképessége teljes erejében rohan a halálba. A Columbia folyó lazacjai akkor legerőteljesebbek, mikor haláluk órájához közelegnek, némelyek közülök nem kevesebb, mint 80 fontot nyomnak. A Jukon folyó lazacza, mely egy morzsányi táplálék nélkül akkora utat tesz majdnem meg, mint az egész amerikai kontinens, gyakran egy mázsát is nyom.

Érdekes kísérleteket tetek e halfajoknak koplalással egybekötött útjuk alatt szenvedett súlyvesztéseik kipuhatólására. Hivatalos ichthyologusok megmértek százötven lazacot, ellátták ezeket sorszámmal s így lebélyegezve szeptember havában visszabocsátották a Sacramento folyóba Rio Vista mellett. Hármat közülök november utolsó felében fogtak ki a víz felső folyásánál; egyikök, a mely megbélyegzése alkalmával, szept. 20-án 13'930 drachmát nyomott, november 23-án Mill-Creeknél (a Mill-öbölnél) kifogva már csak 10'180 drachma súlyúnak bizonyult, tehát 64 napi vándorlása és koplalása alatt súlyának 26%-át veszítette. Ez nőstény volt. Egy him, melyet ugyanaznap bélyegeztek le, Californiában a Bottle-öbölnél került megint felszínre s ennek súlya Rio Vistában való vízbebocsátása után 66 nappal 10'180 drachmáról 6'275 drachmára csökkent, a folyón felfelé úzás közben, azaz 25%-ot fogyott.

Meglepő az a változás, melyen a hal a folyón fölfelé úszva keresztül megy. Feje ellapul, felső állkapcsa legörbül, mint a horog s mindkét állkapcsán foga előre nyulik. Lesoványodik és elvadul.

Mindez a legnagyobb mértékben rejtélyes és titokzatos. Rendkívül kínozhatja az éhség és mindamellett sem a him, sem a nőstény rá nem vehető arra, hogy

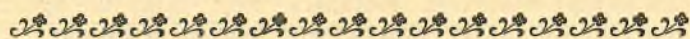
valamit egyék. Csak a pusztai remetek és anachoreták sorsában találunk valami ehhez hasonlót.

Miért vándorol a lazac a folyón fölfelé, kétségbeesett erőmegfeszítéssel ugorva át veszélyes vízeséseken, ép oly titokzatos és megfoghatatlan mint önválasztott halála és koplalása. Sőt a vízeséseknek ez az átugrása annál csodálatosabb, mivel a fiatal lazacról tudjuk, hogy magára hagyatva a távoli vízforrásoknál, a tengerbe vivő gyámoltalan útja közben ösztönszerűleg kerül a vízeséseket. Ezt számos tapasztalat igazolja. Mesterségesen tenyésztett lazac-ivadékok a folyam medrében szabadon bocsátva, vonakodnak a folyón leúszni, ha az ár egy következő vízesés folytán meggyorsul. A mint megérik a víz folyása gyorsulását, visszarettennek és megfordulnak.

Akár természetesen, akár mesterségesen költött ifju lazacok rendszeren megvárják a kedvező vizárt, mely őket biztonságban a tengerbe sodorja. De sem nagy, sem kis lazac soha nem indul neki hanyatt-homlok a víznek, ha csak meg nem riasztják. És mindenik a tengert elérve, farkával fordul annak először.

Azt a hajlamát a lazacnak, hogy a tengertől lehető távol, a hegyek sekély vizében rakja le ikráit, a honnan a tengerbe visszajutni nehéz és veszélyes, sokan a történelemelőtti időkben öröklött atavisztikus rettegés egy nemének tulajdonítják. Ez elmélet szerint valamely földrengés vagy a föld tengelyének eltolódása fölkavarhatta a Csendes-tengert vagy forróvá változtathatta valamikor, úgy, hogy a többi halak közt a lazac is a folyókba menekült, a hol biztonságban vélte elhelyezhetni ivadékait, távol a tenger veszélyeitől.

Ez azonban csak föltevés, bár mindenképen érdekes, mert mutatja, mennyire tanácstalanul áll a tudomány a természet némely jelenségeivel szemben. De bármi legyen is eredeti oka a lazac vándorlásának a folyók eredete irányában, az bizonyos, hogy a hóolvadást a folyók forrásainál nyomon követi a lazacok megindulása is. Nem lehetetlen, hogy a friss víznek a tengerbe tódulása vonzza a lazacot. V. S.

Régi halászati megfigyelések.

Irta: Vutskits György dr.

Ha régibb írók feljegyzéseit olvassuk, érdekesnél érdekesebb adatokra akadunk, melyek részint a halak biológiájára, részint tömeges megjelenésükre, vándorlásukra és ezzel kapcsolatosan olesóságukra vonatkoznak, de egyes halak védelmére irányuló intézkedésekről, sőt néhány fajnak áttelepítési és meghonosítási kísérletéről is találunk említést. Különös, hogy e régibb feljegyzések legnagyobb része reális megfigyelésen alapuló helyes leírás és csak ritkábban vezethető vissza holmi babonás tradícióra. Sajátságos, hogy több halmév és ugyanazon halászati megfigyelés leírása, kisebb-nagyobb módosításokkal, több ország halászati irodalmában is megtalálható, tehát közös.

Wenck János, a heilbronni kolostor apátja Ansbachban bizonyítja, hogy 1529-ben Ketteldorfban, a heilbronni kolostor közelében nyáron egy zápor alkalmával nagyszámú kövi csik (*Cobitis barbatula*) esett le. A nevezett helyiség lakói kádakba összegyűjtötték a halakat és részint saját szükségleteikre felhasználták, részint a kolostorban eladták. Az apát sajátkezűleg fizette ki az embereket és a csíkokat halastavakba és halasárkókba

helyeztette el. Midőn egy ebéd közben *Kayser* Antal, a hajnali misés a csíkesőt elbeszélte, kinevették és kigunyolták érte a szemtanut és azért a heilbronni apáttól bizonyítványt kért, mely kimerítő okmányt lényeges kivonatban a következőkben közölte:

Hogy a légáramok, ha tartósak, egyes állatokat nagyon messzire űznek, ismeretes dolog. *Keller írja*: hogy „*az úgymondott halesők*“ már az ó-korban ismereteseek voltak; *Phanias* beszéli, hogy Chersonesben három napig egymásután halak estek az égből; hering-eső volt már Angolországban, Skótorságban és egyebütt, sőt 1806-ban Oldenburgban tarisznyarákeső is volt.

Ridiger llyésnek egy rézmetszete és leírása a következő furcsaságról tauuskodik, melyet még aláírása is megerősít. Pyrbaumban, Wolfstein grófságban körülbelül 40 év előtt a következő eset adta elő magát. Midőn ugyanis ott a nagy halastavat kihalászták, egy 14—15 fontos csukát fogtak. A halat ugyanazon este a kastélyba szándékoztak vinni, de a csuka a szállításra nem alkalmas edényből kiugorván, az emberek üres kézzel érkeztek oda. Ezért a halat szállító egyéneket más emberekkel együtt fákllyakkal a csuka felkeresésére visszaküldötték. Midőn azon helyre érkeztek, ahol a csuka elveszett, az uton egy rókát pillantottak meg, mely közeledtükre is helyén állva maradt. Erre meggyorsították lépteiket és észrevették, hogy a nagy csuka a rókát orránál fogva tartja és annyira beleharaptak egymásba, hogy kölcsönösen nem tudtak szabadulni egymástól. A rókát agyonütötték és az eleven csukát a kastélyba hazaszállították. Ezen történetet nekem gróf hohlenlohei és gleicheni Károly Ágost ő kegyelmessége beszélt el 1763 május hó 19-ikén.

Kinek ne jutna eszébe e feljegyzés olvasásakor, hogy a magyar írókirály, *Jókai Mór*: „*Róka fogta csuka, csuka fogta róka, varga fogta mind a kettő*“ czimű állatmeséjének tárgyát innen merítette és valóban megtörtént dolgot beszél el.

Szerinte a Rákoson rákászni járó rókának farkára egyszer egy csuka került. A róka hirtelen elkapta a csuka szájának a felső részét, a csuka viszont beleragaszkodott a róka alsó állkapcájába s aztán így maradtak egymásba harapva, mert egyik sem akarta elereszteni a másikat.

Arra ment egy ó-budai német varga, meglátta a két küzdő állatot, elfogta őket és még akkor sem akarták egymást elbocsájtani. E furcsaságot elvitte a varga Mátyás király udvarába.

Ismeretes, hogy az ajándékot vivő német atyafit Mátyáshoz, az igazságoshoz két ajtónállója csak azon feltétel alatt bocsájtotta be, hogy a nagy királytól várható ajándék fele az övék legyen.

A furfangos német varga, hogy megboszulja magát, olyan 100 botot kért ajándékkul a nagy királytól, melyet a deresen mérnek ki és meg is kapta azután a kért jutalom felerészét, azaz 50 botütést pontosan mindkét kapzsi ajtónálló, de még el is csapták őket, az élelmes varga pedig mégis hozzájutott jutalmához a maga teljességében.

1340-ben Magyarországból a Dunán oly nagymennyiségű ponty hatolt fel Bajorországba, hogy a Dunamenti összes falvakban egy denárért oly sok halat lehetett vásárolni, hogy a nép undorodásig teleehette magát és utoljára meg is vetette e jóízű táplálékot.

1479-ik év őszén oly nagy, különösen nagyobb márnából álló halsereg hatolt fel a Lechen át Augsburgba váratlanul, hogy a minorita-templom és a mézárszék

közleében mindenki 100 aranyforint értékű halat foghatott. Midőn ezen haltömeg a Lechbe szakadó kisebb patakokba hatolt, annyira kiszorította helyéből a vizet, hogy a gyermekek a sekélyvizű patakokból a halakat kézzel foghatták ki.

Az északi- és keleti tengerek lakója a lazac (Trutta salar) ikrájának lerakása céljából messze felhatol a német folyókban. Régibb időben nagyon sok lazac a Rajnából a Majnába Würzburgig, sőt Bambergig felhatolt. 1564-ben Friedrich würzburgi hercegprimás a majnai lazacahalászatot is felvette háztartása szabályozásakor. Hogy e halak Bambergig is felhatoltak és nagyon is közönséges olcsó eledelül is szolgáltak, kiténik régi feljegyzésekből, mert ugyanezen városban minden év virágvasárnapján idegen és odavaló szegényeket és koldusokat nyilvánosan megvendégeltek és egy ilyen 1523-iki számlában 46 font lazac szerepel, melynek fontja 16 fillérbe került.

A Wertachban Augsburg mellett évenként április vagy május hónapokban 2—3 hét lefolyása alatt évenként 300 mázsa, sőt még ennél is több vésettajkú paduczot (Chondrostoma nasus) fognak ki. Memingen közleében Aitrach mellett egy árokban és az Illerben Kempten mellett is sokat fognak ki belőlük. Kemptentől egy és egynegyedórányi távolságban az Iller mellett van egy halászgunyhó, melynek neve Nasengrub (Nase, német neve a paducznak) és itten e hal ivási ideje alatt oly tömegesen jelenik meg, hogy ezerszámra fogják és a környéken olcsó árban értékesítik. Tömeges előfordulása miatt a nép szavai szerint ott csak hal és víz van és a gátak mögül zsákokkal merítik ki.

A bajorországi Walchensee-ben a XV. századig csak csuka és csekély más rosszminőségű halállomány volt. 1483-ban Wilhelm apátnak nagy fáradság árán sikerült a vitéz-szemlinget (Salmo salvelinus) a Kochelseeből a Walchenseebe áttelepíteni. Narziss benediktbeuczeni apát ezen példát utánozta és 1503 december 28-án Hanns Ettl halász által 59 darab vitéz-szemlinget helyeztetett el a Tegernseeből a Walchensee nevű tóba. Balthazár, Narziss utóda még 300 darab ilyen halat telepített ide és kiadási könyvecskéjébe Narziss a következőket írta be: „*Item in die sti Johannis Evangelistae hat uns der von Tegernsee geschickt „63 röttl- (szemling magyarul), sind die IV. abgangen, also haben wir den nächsten tag 59 röttl hinauf gen Walchensee geschickt in see“ „pei hennsl vischmeister. Gott geb uns glick darzue item „ich hab geben bibales (Trinkgelder) dem Thömel von Tegernsee 12 Kreuzer und dem Muertinger 8 Kreuzer.“*

Eredetiben idéztem e néhány sort, mert jellemző az akkori bajor-német helyesírásra és kiejtésre, de még jellemzőbb arra, mily csekély borraivalóval lehetett a nagyobb szolgálatokat végző embereket is kielégíteni.

A Frank erdőben a tarka menyhal (Lota vulgaris) májából készült olajat a szem szaruhártyájának elsötétése ellen használják. Az olajat úgy készítik, hogy a hal máját kis fanyársra szűrve, egy üvegecske fölött megerősítik és a nap melegének kitéve, a zsírt belőle ily módon kiolvasztják.

A szemet többnyire kisebb tollal bekenik és csakhamar meggyőződnek, hogy a szer használ-e vagy sem. Ha az olajnak a szembejutása után ugyanis a szemből egy tejnemű anyag folyik ki, segít az orvosság, ellenkező esetben nem. E háziszert, mint népies orvosságot dr. *Flügel* szerint még ma is széles körben használják.

Herman Ottó írja: „A szentírás szerint t. i. Tóbiás vakságát a menyhal mája gyógyította meg s ez jutott eszébe 1846-ban báró Podmaniczky Jánosnak is, amidőn Kollár bajáról értesült. Küldött tehát az érdemes tudós-nak Pétényi útján két eleven menyhalat. Fel is vágták s azt találták, hogy epéje bár kicsiny, gyöngyöző ultramarinkék színű; Kollár evvel a hal zsírával kengette a szemét és azt állította, hogy használt. Különbén a régi gyógyszerek közt igen előkelő helyet foglalt el a „*liquor hepaticus Mustelae fluvialis*“. Most a meny mája inyenczek keresett falatja“ . . .

A Starenbergi tóban 1863-ban Seehaupt mellett egy 104 fontos harcsát fogtak ki. Urnapján, midőn a kis gőzhajón Seehaupt felé közeledtek az utasok, észrevettek egy fehéresen fénylő tárgyat, melyet a hullámok ide-oda ringattak és abban egy hatalmas halnak a fejére ismeretek. Mikor a kis gőzhajó megállott, egyik alkalmazott azonnal csolnakba szállva, a tárgy felé evezett, de nemsokára azzal a kijelentéssel tért vissza, hogy a halat nagy sulya miatt nem tudja a csolnakba emelni. Seehauptba megérkezve, bejelentették az esetet a vendég-lősnek, kinek két szolgálója odaevezett és a harcsát hazahozta.

A halóriást ugyanis 5 nappal azelőtt egy halász háromágu szigonyával megszurta, de szabadon kellett bocsájtania, mert az állat különben a vízbe rántotta volna menthellenül.

A megsebesítés következtében a monstrum elpusztult. Nem rettegétt volna a vízberántás veszélyétől, de még segítséget sem hívott volna a viharoktól edzett vasizomzatú balatoni halász annyival inkább sem, mert a magyar tenger halászgeregulája szerint: a prédáját megfogni segítő társával meg kellett volna osztzkodnia testvériesen, hanem elbánt volna egymaga is bármilyen nagyságu harcsaóriással, még akkor is, ha fegyver, azaz szigony nem is állott volna rendelkezésére.

Egy ilyen harcsakalandnak hőse a manapság is élő ősz Böröczy József volt fiatal korában. Böröczy József hálótteregetését végezve, a Kis-Balaton felé vette útját, berekbe a vizet. Rövid félóra mulva már a Kis-Balatonban evezett és éles szeme a sekély vízben egy óriási ha csát pillantott meg. Szigony, melynek használatát a törvény akkor még nem tiltotta, nem volt nála, de a sokatérő zsákmányt nem akarta elszalasztani, mely a sekély vízben fennakadt, azért hirtelen nagyot és merészet gondolt a bődönhajójába ülő halász. Sietve rácsavarta durvaszövetű bő ingujját a jobb kezefejére, megfogta vele vízmerőjét és leste a pillanatot, mikor tájtja ki száját a laposfejű szörnyeteg, hogy bedughassa gereben-fogas szájába karját és vízmerőjét, anélkül, hogy kezét megsebezze.

Az első táogatáskor csakugyan a vízmerő és a halász kezefeje a halóriás öblös szájába került. Erre a vízmerőt a másik kezével olyan mélyen beledugta a harcsa szájába, hogy az vállát érte, előrenyuló bajuszszálai pedig arcát csiklandozták. Szent Péter utóda most hirtelen kidugta az ujjait a hal kopolyunyulásán, belekapaszkodott kopolyuivein keresztül hónaljűzőszárnnyába, közelebb húzta a harcsát csolnakjához, ugyan a másik kezével is megfoghatta a fejét és teljes erejével odaszorította a hajó hátsó részének oldalához. A fejével a hajó oldalához szorított harcsa mindenképpen menekülni igyekezett, de végre is belefáradva haszontalan erőlködéseibe, sikos testével, kezdett lassanként felfelé emelkedni és mikor már nagy fejét és

súlyos törzsét a hajó széléig felhuzta, a bődönhajóba zuhant. Egy pillanat műve volt, hogy a hajó hátsó részén lévő „*tatylékban*“ készletben lévő kötelet a csupaszbőrű hal első tátoztatásakor az említett módon vízmerőjével ismét a hal szájába dugja, kopoltyunyulásain a kötelet keresztülfűzze és hajójához kösse a 170 fontos zsákmányt. Böröczy uram érezte, hogy a jobb vállát alig bírja az evezés is nagyon terhére válik, de feledtette fájalmát és fáradságát, hogy még egy balatoni halásznak is becsületére váló dolgot mivelt.

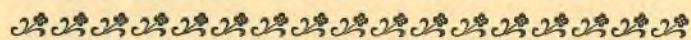
Befejezésül még néhány érdekes adatot említek fel *J. Jäckel*: „Die Fische Bayern“ című munkából, melyből dolgozatom legnagyobb részét merítettem, melyek arra vonatkoznak, hogy a tokfélék a Fekete tengerből a Dunán meddig hatoltak fel régebben.

A *szin-tok* (*Acipenser glaber*) a Dunán fel Ausztriáig eljut, de eltévedhet még feljebb is, sőt egy 12 fontos szin-tokot *Fitzinger* és *Hackel* adata szerint Regensburgban is fogtak.

A *kecsege* (*Acipenser ruthenus*) *Walzl* tanár szerint minden évben néhány példányban Passauig eljut, az Izarban is fogtak ki belőle, sőt 1882 december havában *Ulm* és *Einzbürg* között is fogtak ki egy példányt. Regensburgban a kecsege csak ritkán fordul meg, egy itten élő állapotban kifogott halat *Thurn Taxis* halastavába helyeztek el és a tónak minden lehalászásánál visszahelyezték, míg egy czukorgyárból eredő szennyvíz a halastónak összes halállományát meg nem ölte. Érdekes, hogy 9 év alatt a halastóban a kecsege hossza csak 5—6 hüvelyknyivel nagyobbodott.

A *sőreg-tok* (*Acipenser stellatus*) *Perty* szerint nagyon ritkán a bajor Dunában és Izárban is megfordul. A *vágó-tok* (*Acipenser Güldenstädtii*) *Hohlberg* szerint Bajorországig is felhatol; egy 36 fontos példányt 1679 augusztus havában Regensburgban a *Krainach*-ból, 1457-ben *Donauwörth*-nél egy 165 fontos *sőreg-tokot* fogtak ki. A *viza-tok* (*Acipenser huso*) a bajor Duna leggyakoribb és legtömegesebb hala 500 év óta már ritkaság számba megy. Megigor püspököknek (985—1015) *Heinrich würzburgi* püspök az *Altmühl*-ből kifogott példányt küldött ajándékba. *Schrank* feljegyzése szerint 1692 november 27-ikén a Dunában *Straubing* mellett egy ember-nagyságu viza-tokot fogtak ki, de már akkor ezen hal megjelenése ritkaságszámba ment és ma már a Duna felső részében nem is fordul többé meg.

E pár adathból is látható, hogy a Fekete-tenger ezen halóriásai, melyek ma már hazánkban is ritka vendégszámba mennek, régi időkben még a bajor Dunába és mellékvizéibe is eljutottak.

Halaink halászati és tenyésztési szempontból.

Irtá: *Lakatos Károly*.

(Folytatás.)

28. A *jászponty* vagy *fejeshal* (*Domolykó*, *Squalius cephalus*). Fogják a Dunától, *Garamból*, *Felső-Vágból*, *Tarczából*, *Murából*, *Dacso-Lamból*, a *Torna*, *Zagyva*, *Kormos*, *Tüle*, *Vargyas*, *Berettyő*, *Bódva*, *Borzsa*, *Ipoly*, *Körös*, *Kraszna*, *Latorcza*, *Küküllő*, *Poprad*, *Sajó* és *Szernye* vizéből, továbbá az *Oltból*, *Marosból*, *Szamosból*, *Szebenből*, *Murából*, *Drávából*, *Zalából* és a *Balatonból* is. — *Ívik* május és június hónapokban, nagyon tartósan. Az ivadék igen gyorsan gyarapszik, úgy hogy (a halászok állítása szerint) súlya évente fél kiló növekvést ér el; különben 60 cm. hosszúság mellett a 4 kilónyi

súlyt nem haladja meg. *Húsa* a súlyosabbaknak kitünő, különösen az olyanoké, melyek tiszta vizű folyókból fogottak; a tavakból kerültek iszapizűek s mocsárszaguk. Beszóva hajdan bőjti eledelként fogyasztotta kivált az oláhság és rácz nép. *Tenyésztésre* nem alkalmas hal, kivált vegyeshalú tavakban, mert különös betegségeknek van alávetve, melyek másféle halakra is átragadnak s haldög támad; épp azért mint eledelhal a ragadozó halak számára sem használható, sőt veszélyes, de magától is kidöglik valami csúf bőrbaj következtében.

29. A „*nyúl-domolykó*“ (*Squalis leuciscus*). Nem válogatós a folyó- és állóvizek között. Szeret a víz felszínére jönni. Biztosan a *Bodrogból* és *Szamosból* van kimutatva, de valószínű, hogy más vizünkben is előfordul. Állítólag márczius és áprilisban ívik, mely idő alatt a tejeshalon bőrkiütések fejlődnek. *Megnő* 25 cm. hosszúságra. Azt mondják, hogy *húsa* nem valami különös, de horogcsalinak maga a hal nagyon alkalmas.

30. A *vörösszemű keszeg* (*Kele*, *Scardinius erythrophthalmus*). Tóhal és folyóvízi hal egyaránt. Közönséges. Ki van mutatva a *Dunából*, *Tiszából*, *Marosból*. *Szamosból*, *Rákosból*, *Balatonból*, *Fertőből*, *Velencei tóból*, sőt a *Római fürdő* csatornájából is fogtak már, így a *keszthelyi hévízből*. Továbbá rendes előfordulása van a *Zagyvában*, *Oltban*, *Rábában*, a *Kraszna*, *Körös*, *Dráva* és *Bodva* vizében s mind e vizek tóságaiban; a *Szernye* vizeiből se hiányzik. Lent s fönt egyaránt jár a vízben s ahol czompó van, biztosan előfordul. *Iszaptúró*. *Ívási ideje* részleges; három hónapra: április, május és júniusra terjed. Ikráit sekély füves helyeken rakja le. Megtermékenyített petéi néhány nap alatt kikelnek. Az ivadék igen alkalmazkodó, miért is e hal mesterséges tenyésztése igen kifizetné magát, ha ugyan szálkás, erősen tóizű *húsa* megérné a vesződséget, mert annyira *rossz húsu állat*, hogy az öreg sirály is kiejti szájából! Hajdan trágyának és disznóhizlálásra használták értéktelensége és keresetlensége miatt. Mint haltáplálék — tógazdaságokban — azonban beválik. Hanem e halnál is érvényesül az a szegedi halászmondás, hogy „a halhús ízét a vize válogatja“, mert a folyóvízi *kele* *húsa* izre nézve össze sem hasonlítható a taviéval, szóval élvezhető eledel. *Ívás idején* a tejeshal szintén „*rühedzik*“. *Megnő* 25—30 cm. hosszúságra, súlya azonban az 1 kilót ritkán éri el. Rendes súlya 0.5—0.8 kilogramm.

31. A *jászkeszeg* (*Idus melanotus*). Főnt járó, csapatokban élő hal. A tiszta hideg vizet szereti. Hazánkban a *Tisza*, *Duna*, *Maros*, *Cserna*, *Szamos*, *Mura*, *Dráva*, *Borzsa*, *Körös* és *Latorcza* lakója, tehát folyóvízi hal, de a *Balatonban* is előfordul. Rendes *ívási ideje* márczius—április, de kedvezőtlen időjárás esetében június—július, de sőt augusztusban is ívik. *Íváskor* vándorlásokat folytat s a folyók felső szakába húz. Homokos vagy vízi növényekben gazdag helyeken ikrázik. Azt állítják, akik megolvasták, hogy ikratartalma 100,000 darabra rug. Május vége felé a tejeshal *rühedzik*. *Megnő* 30 egész 80 cm. hosszúra; súlyban elérheti a 30 kilogrammot, ily súlyos példányok azonban ritkán kerülnek. *Húsa* a fáczánéval vetekszik, csakhogy sárretiesen elkészítve ily kitünő. Érdemes volna tógazdaságokban kísérletezni e hallal.

32. A *csabak* (*Telestes Agassizii*). Erről a halról nem sokat tudunk, Európának legkevésbé ismert halai közé tartozik. Hazánkban biztosan a *Drávából* és *Szávából*

van kimutatva, de valószínűleg a Dunában is él. Állítólag a Vágban előfordulna. *Hossza* 12—20, legfőljebb 25 cm. Halászati jelentősége nincs.

33. A **csitriponty** (*Egri hal*, *Phoxinus laevis*). Előfordul folyó- és állóvízben (mocsárban) egyaránt, mert igen alkalmazkodó természetű halacska; legkedvesebb lakóhelye azonban a sebesfolyású homokos-kavicsos fenekű tiszta víz. Állítólag néhol a bányák vizében is található, természetesen valamely közeli (kapesolatos) folyóvízből odakerülve. Mély kútban is találták már (a hova kétségkívül árvíz sodorta). Hazánkban ki van mutatva a Balatonból, a kárpáti patakokból és Turóczi megye patakjaiból; van a Besztercze-pataokban is, továbbá él a Koneza, Hejő és Garadna vizében, a Békás- és Szlatina-pataokban, a Garamban, a Körös erdélyi részében, a Mutyik- és Szamos-pataokban, a Poprád, Szamos és Maros folyókban és a zala-tapolczai malomárokban, de valószínű, hogy más vizünkben is él, kivált igen meleg nyarak alkalmával, mert a nagy bőség vándorlásra készíti s ilyenkor a folyókban fölfelé húzódva (friss víz keresése végett) a mellékfolyókba is eltévelyedik. Húzódása mindig tömegestől történik s az akadályokkal szemben igen erőszakosak. — *Ívik* május hónapban, ritkábban júniusban, sekély, homokos helyeken. Megfigyelték, hogy minden ikráshalat 2—3 tejeshal követ. Az ivadék hat nap alatt kel ki és igen hamar nő, úgy hogy augusztusban már eléri a 2 cm. hosszúságot, de azontúl már nagyon lassan növekszik. A teljesen kifejlett egyedek csak a harmadik vagy negyedik évükben lesznek ivarérettek. — *Megnől* 12 cm. hosszúra. Sem halászati, sem halgazdasági jelentősége nincs, részint apróságánál, részint teljesen élvezhetetlen, kutya keserű húsa miatt; ennek daczára mégis vannak emberek, kik jónak mondják s élvezettel fogyasztják. Horgon nagy pisztrángra kitűnő csali.

34. A **paduez** (*Chondrostoma nasus*). Seregesen járó fenékhal, de nyári melegekben sekélyes helyeken is játszadozik. Van a Tiszában, Marosban, Dunában, Drávában, Murában, Szamosban, Oltban, Garamban, Szeben és Cserna vizében, Berettyóban, Ipolyban, Bodvában, Körös, Küküllő, Rába, Sajó, Zagyva és Szernye vizében, sőt a Balatonban is. *Ívik* április és májusban; ilyenkor a nagyobb folyókból a mellékvizekbe vándorol seregesen. Temérdek ikrája van, melyeket sekélyes kavicsos helyeken rak le. Ivás idejében „rühedzik“ (kiütéseket kap). Átlag 14 nap szükséges az ivadék kikeléséhez. A növekvők rendszerint a nagy folyókba visszavándorolnak. *Megnő* 50 cm. hosszúra, de 25—30 cm.-nél hosszabbak alig kerülnek nálunk hálóba. Ha nagyon súlyos, 1'5 kilogrammot húz, de ez nagy ritkaság. *Húsa* igen beválk, bár nagyon szálkás, mely okból nem igen keresett hal.

35. Az **ökle** (*Rhodeus amarus*): Ezen 5 cm. hosszú halacskanak semmiféle halászati jelentősége nincs, legreljebb mint horogcsali jön tekintetbe; azonban elsőfendű aquáriumhal, az „aranyhal“-nál szebb. A tiszta, kavicsos fenekű folyóvizet lakja, de holt ágakban s árkokban is él, mert nagyon szívós, épp azért csalinak rendkívül alkalmas. *Ívik* áprilistól júniusig. Nem enniváló keserű hal.

36. A **dévérkeszeg** (*Abramis brama*). Főleg a lassú folyású élővizet lakja, de részben tó- és mocsárhal is. Ott szeret, ahol iszapos vagy agyagos a fenék és hinárnövényzettel van benőve. Sereges járású társaságkedvelő hal. Nagyon közönséges. Fogják a Tiszából, Dunából, Velencei tóból, Fertőből, Balatonból, Bodvából, Drávából,

Berettyóból, Krasznából, Marosból, Latorczából, Rábából, Oltból, Sajóból, Zagyvából, Szamosból és a Szernye vizéből. *Ívik* május és júniusban, de sőt júliusban is. Ivás idején néha és néhol roppant rajokban verődik össze s így vonul ivóhelyeire. Sekélyes, fűvel benőtt helyeken, a partok közelében ikrázik. Éjszaka ívik; ivása nagyon zajos lefolyású, mert az ivó halak farkukkal nagy csapkolódást visznek véghez amellet, hogy rajlásuktal is zajt okoznak, valamint különös czupogása is hangossá válik az összesereglett egyedeknek. Az ivás elején az ikráshalat rendszeren 3—4 tejeshal szokta követni; később, a tömeges rajzás beálltával azonban ez alig konstatálható, mert szinte egymás hátára tolul össze a sok hal. Ikrájukat, mely aprós és sárga színű, vízínövényekre rakják. Állítólag mintegy 140,000 petét ürít ki egy-egy ikráshal. Itt megjegyzem, hogy a dévér ivásának kedvező lefolyása mindig az időjárástól, de sőt a körülményektől is függ. A rossz idő hátráltathatja vagy meg is hiúsíthatja az ivást, ellenben kedvező idővel 3—4 nap alatt rendes lefolyással szokott befejeződni fajszaporítási mozgalma e hálnak. Ha azonban megzavartatnak az összegyűlt haltömegek vagy valami riasztólag hat rájuk, szerteugranak s a mélybe menekülnek, anélkül, hogy ikrájukat elhelyezték volna. Az ivó dévér nem rühedzik, csak az ikrások bőrének véreire duzzadnak meg feltűnően. A tejeshal iváskor csillogó nászruhát kap. Az ivás befejezte után (kedvező idő esetén már néhány nap mulva s miután az elivott haltömegek a mélyekbe visszavonultak) megjelenik az *ivadék* az ivóhelyeken, oly tömegesen, hogy szinte sűrű a víz tőlük. Pár nap mulva azonban hírmondójuk se akad nekik az ivóhelyeken. Még nincs minden kétséget kizáró bizonyossággal megállapítva, hogy a dévér télire az iszapba fúródik-e. Némely halász állítja ezt, mások pedig tagadják. *Megnől* a dévér 40—70 cm. hosszúra s súlyban a 6 kg.-ot is elérheti. *Húsa* e hálnak inycenz eledel, de csak halászmódra nyárson sülték húsát lehet így megdicséerni, bár sok a szálkája. A tiszamenti halászság nem is igen süti máson, mint nyárson és nem is igen eszik más sült halat, mint dévért. Hanem csakis a nagyobb példányok tetszetős ízüek; az aprajának ellenben nagyon halízú vagy iszaphogújú húsa van. Keresettsége miatt e halat (magyar helyek körül) érdemes volna mesterségesen tenyészteni, mely célra egyrészt azért is nagyon beválnék, mert nagyon szívós, éppen nem kényes hal, miért is messzire szállítható élve s így nem hamar romlik meg. Állítólag apróbb szállításcsnál ha pálinkás kenyeret dugnak a dévér szájába, élve még a legtávolabbi helyekre is elszállítható.*)

37. Az **éva**-v. **pofáskeszeg** (*Abramis vimba*). Fenékhal. Hazánkban vizek szerinti elterjedése nincs kibúvárolva, csak azt tudjuk bizonyosan, hogy a Dunának rendes előfordulású hala. Kimutatták már a Bodvából is; állítólag a Tiszában is van. *Ívik* május és júniusban sekély, köves és kavicsos helyeken. Ivásának lefolyása és módja állítólag az előbbiéhez hasonlít. Az ikraolvasók e hálnál 300.000 darab ikráról beszélnek! Ha ez igaz, akkor e hal roppant szapora állat lehet. Nagyságra nézve nem éri utól a dévérkeszeget, amennyiben ren-

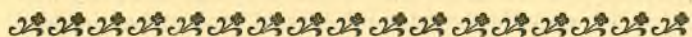
*) A dévérnek van egy keverékfajtája, mely az irodalomban *Leuckart-keszeg* (*Abramis Leuckartii*) néven fordul elő. E hal a *dévér* és *veresszárnyú keszeg* (*Leuciscus rutilus*) keverékfaja. *Heckel* a Dunából és a Brassó környékén levő patakokból említi, de dr. *Vutskits* a Balatonból is kimutatta. Életmódjáról, táplálékáról, vagy egyéb viszonyairól nincs semmimem feljegyezve. *Heckel* szerint körülbelül 20 cm. hosszúra nőt.

desen 20—25, legfeljebb 30 cm.-re nő, de nagy ritkán 40 cm. hosszúságúakat is fognak. Súlya ritkán több 1 régi fontnál. *Húsa* kitünő, de csak sülve.

38. A **lapos keszeg** (*Abramis ballerus*). Álló- és folyóvízben egyaránt otthonos. Elég gyakori hal. Van a Tiszában, Dunában, Szamosban, Ipolyban, Drávában, Latorczában, Körösben, Rábában, Zagyvában és a Sajó vizében; ki van mutatva az Ördögárokából, Balatonból és Fertőből is. 30—40 cm. hosszúra nő s rendszeren két régi font súlyt ér el. *Ívási* ideje májusra esik. *Húsa* szálkás, sovány s mindenképpen silány. Hasításra való hal.

39. A **bagoly- vagy karikakeszeg** (*Abramis sapa*). Minden tekintetben az előbbivel megegyez. Van a Tiszában, Dunában s a Dráva, Körös, Zagyva és Rába folyókban, valamint a Balatonban is. Komisz szálkás húsú, hasításra való hal.

(Folytatjuk.)

—o TÁRSULATOK o—

A **Velencei Tavi Halászati Társulat** f. évi július hó 17-én tartotta évi rendes közgyűlését Meszlényi Benedek elnöklésével Velenczén.

Igazgató jelentésében kiemeli a halászati viszonyok javulását, a mit igazol az, hogy a velencei közbirtokosság 870 k. holdnyi vízbirtokát újabban az eddiginél jobb áron, évi 2200 K bérösszeggel tudja értékesíteni. A bérletek egységes lejáratí ideje 1911 decz. 31-re állapított meg.

A halászat gyakorlása ellen legfőképp a Sukoró határába eső vízterületen van panasz, a hol a birtokosság a halászatot saját kezelésében úzi. A társulat felhívta az illetékes hatóságok figyelmét a tapasztalt visszaélésekre.

A társulat évi költségelőirányzata, illetőleg kivetése az eddigi mértékben állapított meg. p.

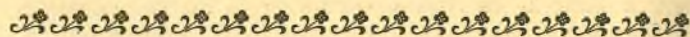
A **Balaton Halászati Társulat** f. évi július hó 18-án tartotta évi rendes közgyűlését Keszthelyen dr. Dezsényi Árpád elnökletével.

Igazgató évi jelentéséből kiemelendő, hogy a Balaton behalásztására a bérlő részvénytársaság az 1903—7. évek folyamán 380 millióm fogassüllő-ikrát, 136 q nemes pontyvadéket és 30.000 db törpeharcsát bocsátott ki. Új halásztelep létesült Akalin, s tervben van egynek létesítése Alsó-Örsön. Orvhalászatért a társaság emberei 163 esetben 280 egyént jelentettek fel, a csendőrség pedig 38 esetben 80 egyé.t. Összesen 30 főnyi külön halórség működik, a kik között 700 korona jutalom osztott ki. A hígvízi halászatnál 27 hálóval 262 halász, a jeges halászatnál 33 hálóval 820 halász dolgozott. A részvénytársaságnak azonkívül 46 állandó alkalmazottja van és a halhasításnál és pikkelyezésnél 287 egyént foglalkoztatott, mind Balaton-menti lakost. Az 1905/6. év halfogási eredménye 6135 q hal; ezek között süllő 748 q a mi az előző évekhez képes jelentékeny többletet mutat. A süllőszaporodást igazolja az is, hogy újabban a keszthelyi öbölben is, a hol eddig nem fogták, nagy mennyiségben esik zsákmányul.

A társulat évi költségelőirányzata 1907-re 54,425 K bevétel és 46,729 K kiadás. A Balatonért fizetett bérösszeg 48,400 K. A társulatnak 36 tagja van 1046 szavazattal. A megüresedett elnöki székbe az eddigi alelnököt dr. Dezsényi Árpádot választották, alelnökké pedig Vámos Károlyt. Végül tárgyalták a Balaton halászati részvény-

társaság abbéli kérelmét, hogy a pontyvadék bebocsátásának eddigi kötelezettségétől felmentessék. A közgyűlés oly értelemben határozott, hogy a társulat a kötelezettség teljesítését ezentul is megköveteli azzal a hozzáadással azonban, hogy a pontyvadék megállapított beszerzési összege esetleg a Balatonban valamely más halfaj gyarapítására vagy új halfaj meghonosítására is fordítható lesz, ha azt az evégből kiküldendő bizottság megokoltnak fogja tartani. P.

Újabb halászati társulat alakult Zemplén vármegyében a Karcsa vizén. Az alakuló közgyűlésen megalkották az alapszabályokat és letárgyalták az üzemtervet is. A társulat neve: Karcsavizi Halászati Társulat, elnöke: Windischgrätz Lajos herczeg, alelnöke: Sennyey Miklós báró. k.

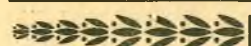
—o VEGYESEK o—

Élőhalak szállítása tudvalevőleg igen nagy fontossággal bír úgy a haltenyésztőkre, mint a fogyasztókra is. *Darányi Ignác* földművelésügyi miniszter úr elrendelte, hogy a halélettani kísérleti állomás a legújabbban Henschel J. tanár és Weber Ernő zürichi konstruktor által e célra szerkesztett készülékeket próbálja ki. A nagyérdékű kísérletek eredményéről olvasóinkat annak idején részletesen tájékoztatjuk.

A **Bodeni tó halászata** az idén nagyon kedvezőtlen eredményű. Az annyira kedvelt „Felchen“ halból alig kerül valami a hálókba. Egy halász megerőltetéssel se tud többet keresni hetenként 1-80 márkánál. A halászok a szokatlanul változó, kedvezőtlen időjárást okolják. Volt néhány nap 20—30° meleg; aztán ismét hirtelen 3—4°-ra szállott le a hőmérő. A hegyekben hó esett. Ez a halak egy részének ívasát is igen kedvezőtlenül befolyásolta.

Svédország óriási halforgalmát mutatja az alábbi statisztika: 1906-ban kivittek az országból 33.808,000 kg. friss heringet; más friss halból még 2.195,000 kg.-ot. Konzervált heringet 4.092,000 kg.-ot, más így elkészített halat 1.690,000 kg.-ot. Behoztak konzervált heringet 45.046,000 kg.-ot és más halból 1.283,000 kg.-ot.

A **Genfi tó halászatának 1906. évi eredménye** Forel A. F. tanár feljegyzései szerint a következő: Az egyik nagy genfi halkereskedő-ház, Lugrin testvérek, átvett az év folyamán 5000 kg. tengeri pisztrángot 21,250 frs értékben, 18,200 kg. saiblingot 50,960 frs értékben, renke halat 18,400 kg.-t 36,800 frs értékben, sügért, menyhalat és csukát 46,700 kg.-t 52,200 frs értékben. Összesen 96,300 kg. halat 164,410 frs értékben. Más halkereskedők Montreuxben 18,654 kg.-ot vásároltak; waadtlandi halászok 121,646 kg. halat fogtak ki; a savoyardi részből 89,173 kg.-ot hoztak svájcezi területre. Mindezek alapján a tó egész évi hozamát 240,750 kg. halra számítják 411.000 frs értékben. Ez az 1905. évihez képest valamivel kevesebb, a mikor ugyanis 252.000 kg. halat fogtak ki 415,000 frs értékben. Hektáronként a tó halászata 1907-ben 7 frankot jövedelmezett.

Dr. LENDL ADOLF

állattani praeparatóriuma
Budapest, II., Donáti-utca 7. sz.

